

26 Σεπτεμβρίου 2013

Θέλημα, αυταπάρνηση και ταπείνωση

/ Γέροντας Ιωσήφ Βατοπαιδινός († 2009)

ΚΑΤΗΧΗΣΗ 3η

Αδελφοί και πατέρες, ο πραγματικός εργάτης της μετάνοιας πρέπει να μοιάζει με τον κάβουρα, που όταν πιέζεται, αλλάζει πορεία προς την αντίθετη κατεύθυνση και γλυτώνει. Αυτό το λέω έχοντας υπόψη τις γνώμες των Πατέρων μας, οι οποίοι μας ενθαρρύνουν να μην υποχωρούμε στη γραμμή της μάχης και της πάλης. Αν και είμαστε όλοι οι άνθρωποι ίδιοι στη μορφή και τη φύση, δεν έχουμε την ίδια γνώμη και δύναμη. Έπειτα μας ακολουθεί, ως κακός γείτονας, η μάστιγα των αλλοιώσεων, οι οποίες αδιάκοπα μας επιβουλεύονται, λόγω της μεταπτωτικής μας τρεπτότητας. Επιδρούν έτσι οι διάφοροι παράγοντες πάνω μας, Χωρίς όμως να αποθαρρυνόμαστε, μεταλλάσσουμε τον τρόπο της θέσης και αγωγής μας.

Η βάση πάντως ολόκληρης της συμπεριφοράς και των κινήσεών μας, ξεκινά από το θέλημα, το οποίο θα περιγράψουμε λεπτομερέστερα, με τη βοήθεια του Κυρίου, του «διδόντος ευχήν τοις ευχομένοις» (Α΄ Βασ. β΄,9) και «διδάσκοντος ανθρώποις γνώσιν» (Ψαλμ. ςε΄,10).

Προσέχετε από το θέλημα, από τη γνώμη, από την κρίση. Αφού διαλέξαμε ή μάλλον ο Κύριος μας προόρισε στην αποταγή και ξενιτεία, γιατί τώρα προβάλλουμε

γνώμες, θελήματα και κρίσεις; Πως θα αξιωθούμε φωτισμού και ελευθερίας από τον παλαιό άνθρωπο, πως θα γίνουμε «καθαροί τη καρδιά», που είναι ο στόχος και προορισμός μας, το πτυχίο μας; Πως θα αντιγράψουμε το πρότυπό μας, το Χριστό μας, τον Πατέρα μας, που είναι «ταπεινός τη καρδιά», όταν ο αυταρχισμός και το θέλημα μας κυριεύουν; «Όπου ειμί εγώ, εκεί και ο διάκονος ο εμός έσται» (Ιω. ιβ΄, 26). Που είναι λοιπόν, το κέντρο του ενδιαφέροντός μας, ο γλυκός μας Ιησούς; Δεν είναι στην υποταγή και υπακοή του Πατέρα του, αν και δεν είναι «ήττον της πατρικής μεγαλωσύνης;»

Ο Κύριος μας αποκαλύπτει ότι «ου ζητώ το θέλημα το εμόν, αλλά το θέλημα του πέμψαντός με Πατρός» (Ιω. εϋ,30) «και τελειώσω αυτού το έργον» (Ιω. δ΄,34). Και εμείς με τη μακαρία υπακοή και υποταγή στο θείο θέλημα, που είναι για μας η «πατερική παράδοση», τελειώνοντας εδώ την πορεία μας κατά την παράδοσή μας, τελειώνουμε όπως εκείνος το έργο μας και γινόμαστε μέτοχοι των θείων επαγγελιών στις οποίες η μακαρία ελπίδα μας πληροφορεί για τη δικαίωσή μας.

Κάποτε στον τραχύ δρόμο που πορευόμαστε συναντούμε κάποιος εμόδιο ή στον αγώνα μας τραυματιζόμαστε. Δεν πρέπει να χάνουμε το θέρρος μας και να νομίζουμε ότι αποτύχαμε. Το πρόσκομμα ή το τραύμα δεν είναι αποτυχία και οπισθοχώρηση, αλλά σύμπτωμα περιστασιακό, που οφείλεται στην πίεση των επίβουλων, αδίστακτων και ακούραστον εχθρών ή στη δική μας απειρία. Δεν συνηθίσαμε ακόμη, κατά το Δαυΐδ, «τους δακτύλους εις πόλεμον και τους βραχίονας εις παράταξιν» (Ψαλμ. ρμγ΄,1). Βρισκόμαστε ως άπειροι «εις το γίγνεσθαι».

Πόσο όμως θα μας ανέχεται η θεία μακριθυμία, που αλάνθαστα μας τράβηξε σ αυτό το βραβείο της «άνω κλήσεως»; Δεν μας συγκινεί η δραστηριότητα των ανθρώπων που βρίσκονται στον κόσμο; Ακούραστα αγωνίζονται για λίγη τροφή ή για την ψεύτικη ικανοποίηση των αισθήσεων ή για αγαθά που αφανίζει η βία του οργανωμένου κακού.

Σε μας όμως δεν συμβαίνει το ίδιο, διότι δεν αναμένουμε εδώ αμοιβή ή ανταπόδοση. Ούτε μπορούν να μας κλέψουν ή να μας αρπάξουν τα δεδουλευμένα. Η πάλη και η μάχη για μας δεν είναι για την ύλη ή για κατακτήσεις ή αξίες, για τις οποίες συνθλίβεται και πεθαίνει ο κόσμος. Η πάλη και η μάχη μας έχει σκοπό την απαλλαγή από τα πάθη και την απόκτηση αρετών. Σκοπός είναι η ανάκτηση «του κατ εικόνα και ομοίωσιν», της γνησίας δηλαδή και πραγματικής προσωπικότητας.

«Έχοντες διατροφάς και σκεπάσματα» (Α΄Τιμ. στ΄,8) στο μοναστηριακό μας σύστημα, δεν ενδιαφερόμαστε για πράγματα ή νοήματα αυτού του κόσμου. Διότι «ημών το πολίτευμα εν ουρανοίς υπάρχει, εξ ου και σωτήρα απεκδεχόμεθα Κύριον

Ιησούν Χριστόν, ος μετασχηματίσει το σώμα της ταπεινώσεως ημών» (Φιλ. γ', 20) Αρα «τα άνω φρονώμεν, μη τα επι της γης» (Κολ. γ', 2) και εύκολα απαλλασσόμαστε από τα ποικίλα αίτια και αφορμές αυτού του κόσμου, αλλά και των παγίδων του Πονηρού. Εάν με τις απροσεξίες μας δεν στρέφουμε το νου προς τα πίσω, ούτε ο εχθρός διάβολος, ούτε τα πάθη μπορούν να μας επιβουλευθούν. Και η μερική καταπίεση, που καμιά φορά συμβαίνει, είναι η απόδειξη και επισφράγιση της προαγωγής μας, ότι ολοκληρώσαμε ανθρωπίνως την ομολογία μας. Πως θα πούμε, με τον πολύαθλο Δαβίδ, «ταύτα πάντα ήλθεν εφ ημάς και ουκ επελαθόμεά σου» (Ψαλμ. μγ', 18), «ελογίσθημεν ως πρόβατα σφαγής» (Ψαλμ. μγ'23) και «δια τους λόγους των χειλέων σου εφυλάξαμεν οδούς σκληράς;» (Ψαλμ. ιστ',4).

Το επίκεντρο του σκοπού μας δεν είναι άλλο παρά η απέκδυση του παλαιού ανθρώπου, που είναι ο νόμος της διαστροφής και η ένδυση του «κανού ανθρώπου, του κατά Χριστόν, του ανθρώπου της αθωότητας και απάθειας. Αλλωστε, όταν παίρνουμε το μοναχικό μας σχήμα, δεν ομολογούμε ενώπιον αγγέλων και ανθρώπων αυτήν την υπόσχεση αλλάζοντας και το όνομά μας και την ενδυμασία μας, αφού κάθε ένα από τα ρούχα μας συμβολίζει τη νέα ζωή μας;

Ο οσιώτατος μας Γέροντας, μας υποχρέωνε να μελετούμε κατά καιρούς τις υποσχέσεις του μοναχικού σχήματος για να ανακαινίζεται η προθυμία μας στον προκείμενο αγώνα μας. Μη δυσανασχετείτε, όταν συνεχώς σας προκαλούμε σε αγώνα, προσπάθεια και σπουδή. Εάν για τον επιούσιο και την επιβίωσή μας χρειάζεται τόσοσ αγώνας, δεν πρέπει να αγωνιστούμε για την αποδοχή των θείων επαγγελιών, ώστε να γίνουμε «συμπολίται των αγίων και οικείοι του Θεού;» (Εφ. β',19).

Επειδή ο κεντρικός στόχος του μοναστικού μας βιώματος είναι η αυταπάρνηση, δεν παραξενευόμαστε όταν μας παρενοχλούν οι παλιές μας συνήθειες που, με τη Χάρη του Χριστού, εγκαταλείψαμε. Αν και μας φαίνεται παράλογο ή παράξενο που επιμένουν, αφού δεν τις θέλουμε, στην ουσία είναι ευεργετικές, γιατί μας αναγκάζουν να αποδείξουμε ποιό είμαστε και τι προτιμούμε. Γίνονται οι εργοδότες μας, που μας δίνουν αφορμές νόμιμης άθλησης και αμοιβής. Πως θα ακούσουμε στον κατάλληλο καιρό το «ευ, δούλε αγαθέ και πιστέ, είσελθε εις την χαράν του Κυρίου σου»; (Ματ. κε΄,21).

Όπως υπάρχουν πάθη γενικά και περιεκτικά, έτσι και υπάρχουν, κατά τον ίδιο τρόπο ή μάλλον σε μεγαλύτερο βαθμό, αρετές και καλωσύνες, που ευκολώτερα και αποτελεσματικώτερα μας οδηγούν σε προαγωγή. Οι συνετοί αποδεικνύουν με αυτές τη σύνεσή τους στον προκείμενο αγώνα. Όπως στον κόσμο της διαστροφής και της πλάνης υπερτερούν η φιλαυτία, ο εγωισμός και η πλεονεξία, αντίστοιχα στον κόσμο της ζωής και της αλήθειας υπάρχουν η ταπείνωση, η αυταπάρνηση και η αγάπη με τη Χάρη του Χριστού, η οποία επικάθεται σ αυτές τις αρετές.

Η ταπείνωση δεν είναι απλώς μόνο μία παναρετή, η οποία ανατρέπει την αντίστοιχη κακία. Περιέει και ένα άλλο σπουδαιότατο στοιχείο, που επιβάλλεται να το κατακτήσουμε. Η ταπείνωση είναι ο χαρακτήρας του δημιουργού, σωτήρα και Πατέρα μας. Όσοι ανήκουμε σ αυτόν, είμαστε υποχρεωμένοι να περιφέρουμε το χαρακτήρα του Πατέρα μας. «Μάθετε», λέγει, «απ' εμού, ότι πράος ειμί και

ταπεινός τη καρδιά» (Ματ. ια΄,29). Ποιος εξάλλου παράγοντας ή μέσο θα μας σώσει από τη βία της διαβολικής λύσσας; Όταν κυριαρχεί το ταπεινό φρόνημα, και μόνο αυτό, και τα σκάνδαλα του εχθρού ανατρέπει και το θείο θέλημα αγόγγυστα κάνει να εφαρμόζεται και το περιβάλλον ημερεύει και ετοιμάζει την προκοπή.

Αφού αποφασίσαμε την ξενιτεία και αποταγή, χρησιμοποιούμε ό,τι είναι αναγκαίο για την επιτυχία μας. Το απαρρησίαστο ήθος, την άγνωστη σοφία, την κρυμμένη σύνεση, τον αθεώρητο βίο και σκοπό, την δίψα της ευτέλειας και γενικά τη φιλοπονία σε όλα.

Ο αληθινός μοναχός αγωνίζεται να βρίσκεται πάντοτε πρακτικά και θεωρητικά σ αυτά τα ιδιώματα. Όπου η Χάρη τα συναντά παραμένει ενδημούσα και μεταμορφώνει το χαρακτήρα προς τον αγιασμό, που είναι και ο σκοπός της μακάριας αποταγής. Που μπορεί να βρεθεί σ αυτό το περιβάλλον γογγυσμός, αντιλογία, θέλημα, φιλαυτία και το καταραμένο «γιατί;» που τα ερμώνει όλα;

Επειδή βρισκόμαστε στο στάδιο της πρακτικής, αδελφοί και πατέρες, πρέπει να πιέζουμε το νου και την καρδιά στα έργα και ιδιώματα της ταπείνωσης, που προκαλούν την παρουσία και επίδραση της Χάρης, διότι «ο Θεός υπερηφάνους αντιτάσσεται, ταπεινοίς δε δίδωσι χάριν» (Ιακ. δ΄,6). Στο ταπεινό φρόνημα αδυνατεί να πλησιάσει ο εχθρός και ακώλυτα οι δυνάμεις της ψυχής επιβάλλουν την τάξη.

Ολόκληρη η πατερική διδασκαλία συμφωνεί ότι και μόνη της η παναρετή της ταπείνωσης, αναπληρώνει όλες τις αρετές. Αν αυτή πάλι λείπει, είναι αδύνατο να επιτευχθεί ωφέλεια στον άορατό μας πόλεμο. Και οι παλιές μνήμες των σφαλμάτων μας και η περιγραφή του ασθενικού μας χαρακτήρα και οι πολύτιμες ευκαιρίες που δόθηκαν κατά καιρούς από την Πρόνοια και τις περιφρονήσαμε και γενικά όλη μας η αναξιότητα, προκαλούν φρόνημα ταπεινό και συντρίβεται η διαστροφή του γογγυσμού και της αντιλογίας.

Η μνήμη πάλι των ηρώων της πίστης μας, που ακούμε την πανάρετη ζωή τους, πολύ μαλακώνει τη σκληρότητά μας. Περισσότερο όμως η ζωή του σωτήρα μας Χριστού, που έπαθε αγόγγυστα από την αυθάδεια και ανταρσία αυτών που ευεργέτησε, συντελεί στον παραδειγματισμό μας, ειδικά στην ώρα της κρούσης και της πάλης.

Ας κρατήσουμε, ως πρώτο μας μέλημα, το φρόνημα και την πράξη ταπεινά. Ο Κύριός μας, ως διδάσκαλος αυτής της αρχής, θα μας χαρίσει τη νίκη στον αγώνα μας, γιατί θα είμαστε μιμητές του δικού του παραδείγματος.

Πηγή: Βατοπαιδινές Κατηχήσεις, Γέροντος Ιωσήφ Βατοπαιδινού, Ιερά Μεγίστη

Μονή Βατοπαιδίου, Άγιον Όρος

<http://bit.ly/1h4wfDS>